

**ПАНЕЛЬ  
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ  
УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ**

*Василь Лизанчук,  
доктор філологічних наук, професор,  
Львівський національний університет імені Івана Франка,  
м. Львів, Україна*

**ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ВІД  
МОСКОВСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ І РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ  
НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ**

Нинішня 28-ма повномасштабна війна Російської Федерації, як і попередні війни московитів=росіян проти України, – це війна ментальностей, це війна цивілізацій, боротьба з віковичними ворогами за буття українського народу, за розвиток і утвердження національної держави. Кардинальна мета московських агресорів – тотальне знищення України як суверенної держави, а українців – як нації. Зловорожу сутність російської ідеології і політики схарактеризував Павло Тичина у вірші «Я утверждаюсь!»: «Московіє! Мене ти пожирала, // як вішала моїх дочок, синів // і як залізо, хліб та вугіль крапа... // О, як твій дух осатанів!».

Цитую в оригіналі сучасного керівника «Русского имперского движения» Жучковського: «Русским следует понять, что сама Украина и сами украинцы как народ – это исключительно враждебное явление, а все враждебное следует уничтожать. Для того, чтобы соединить русский народ, собрать заново и усилить Россию – Украину и украинцев необходимо уничтожить!».

На цьому аморальному, антилюдському, антиукраїнському ідеологічному постулаті побудована імперська політика расиста Путіна, Державної Думи, діяльність російських засобів масової комунікації та їх прислужників в Україні.

Антиукраїнська інформаційно-психологічна агресія є зовнішньою і внутрішньою. Тривалий час московською блекотою отруювали свідомість українських громадян, чимало з яких нині є колаборантами і зрадниками, телевізійні канали «ЗІК», «112-Україна», «NewsOne», «НАШ», «Інтер» та інші. У їхніх програмах розкошували українофоби, московські прислужники Бондаренко, Бойко, Бужанський, Вілкул, Волошин, Ганна Герман, Добкін, Дубинський, Королевська, Лазарев, Лукаш, Медведчук, Мураєв, Новінський, Рабінович, Червоненко, Шуфрич ... Цей список, Ви, шановні учасники конференції, можете доповнити. Але потрібно наголосити, що вони, спекуюючи багатьма недоліками соціально-економічного життя, своїми брехливими виступами, маніпулятивною пропагандою разом з батюшками-кагебістами УПЦ МП – органічної складової ворожої російської політичної, імперської православної церкви – заважали утвердженню духовно-національної соборності України, готували психологічний ґрунт для повномасштабного російського вторгнення.

Проти поглибленого формування й утвердження у свідомості кожного українця державницького мислення, національно-громадянської свідомості, морально-духовних цінностей зовнішні і внутрішні агресори потужно використовували і нині застосовують у маніпулятивній пропаганді «інтелектуальний антиукраїнізм», «культурний колоніалізм» насамперед для нав'ювання тези, що

білоруси, росіяни, українці – це один народ – і вони разом покликані будувати «единое великое Российское государство», створювати для світу привабливу версію Росії. Путін і чорна кліка маніпуляторів, які називають себе журналістами, на весь світ репетують, що так звана «спеціальна військова операція» спрямована не проти свого народу, а проти нацистів, фашистів, мазепинців, петлюрівців, бандерівців, які здійснили націоналістичний переворот, захопили владу і пригноблюють росіян та російськомовне населення.

Новітні московські маніпулятори та їхні поплічники із «Опозиційної платформи – За життя», різні шарії, пальчевські, піховшики та чимало із слуг народу, яких привів до Верховної Ради В. Зеленський, різними способами перешкоджають українцям знати правдиву історію та утверджувати функціонування української мови, культури, духовності в усіх клітинах суспільного і державного організму. Вони й чути не хочуть навіть ортодоксального хасида Ашера-Йозефа Черкаського, який так схарактеризував головну мету кремлівської політики: «В Україні Росія прагне захопити не просто територію. В Україні їй потрібна історія Русі, щоби позиціонувати себе як давню державу».

Думаю, що ми, журналісти, публіцисти, науковці, покликані аргументовано розвінчувати московських загарбників-маніпуляторів, які, жорстоко вбиваючи українців, водночас зловорожо нав'язують тезу, що в росіян і українців одна ментальність, що українська мова – це наріччя російської, зіпсоване польськими впливами. Потрібно нагадати, що українські слова є і в санскриті, і в латині. Важлива писемна згадка про Україну є у творі «Гетика» візантійського історика Йордана у 551 році. Незаперечний початок розвитку української мови сягає у V–VI ст. Тоді на основі слов'янських племен – полян, деревлян, сіверян та інших уже був сформований етнос русини, русичі – наші пращури. У сучасній українській мові є понад 13 тисяч слів із лексики VI ст. Професор Іван Ющук дослідив, що синонімічний ряд української мови у п'ятеро довший від російського. Наприклад, у російській мові є одне слово «понял» так «понял», а по-українському – зрозумів, утямив, збагнув, допетрав, зметикував, уторопав, розшолопав, утнув, змикитив, докумекав.

Московська мова почала формуватися значно пізніше української – на основі давньоболгарської (церковнослов'янської), тобто у XII–XIII ст. під час християнізації. Її насаджували угро-фінським і татаро-монгольським племенам, які не знали ні плуга, ні хреста. На їхній основі створилися моксельці=московити: нинішній російський етнос, зрозуміло, що не слов'янський.

Вчені Львівського національного університету імені Івана Франка Ольга Щодра та Ігор Бойко на основі західноєвропейських, візантійських і арабських архівних джерел ґрунтовно стверджують, що у 838 році уже повноцінно функціонувала високорозвинута, як на той час, рання українська держава Русь, яка входить до найстаріших держав Європи.

Московія, як Улус Золотої Орди з дозволу хана Менгу-Тимура, з'явилася тільки у 1277 році – на 439 років пізніше давньоукраїнської держави Русь. Князівством Московія стала тільки у 1328 р. при Івані Калиті і до XVI ст. була у складі Орди на правах звичайного Улусу.

Вибачте, що на цьому наголошую. Бо журналісти мають достеменно знати історію, щоби правдиво висвітлювати сутність антропологічного коду української нації, мови, культури, які є стрижнем української цивілізації, ґрунтовно розкривати різні аспекти гібридної війни Російської Федерації.

Нещодавно слухав репортаж із Києво-Печерської Лаври. Мені було дуже соромно, що єпископ – слуга Московського політичного православ'я – насміявся над українським журналістом, який не знав, що засновником Києво-Печерського монастиря у 1051 році був Антоній, який походив із Любеча, а Феодосій – сподвижник Антонія – із Василева (нинішній Васильків). Отже, Києво-Печерські монастирі не

могли бути і не можуть бути московськими=російськими, бо тоді ще держава Московія і у жахливому сні не могла приснитися. А назва Росія існує тільки із 1721 р. Тоді Петро I здійснив геополітичне злодійство – украв назву нашої давньоукраїнської держави «Русь» і поіменував неї Московію, що по грецькому – «Расся», «Росія».

Кілька днів тому дивився передачу «Кажі прямо в очі з Сергієм Сінкевичем». Тема надзвичайно актуальна. «УПЦ: українська чи московська?». Сінкевич бесідував із секретарем Тернопільської єпархії Степаном Баланом – настоятелем головного храму Віри, Надії, Любові і матері Софії. Безперечно, журналіст професіонал, впевнено і делікатно розвінчував маніпуляції Балана. На жаль, не обійшлося без ложки дьогтю у бочці меду. Степан Балан сказав, що став православним священиком, бо Володимир Великий хрестив русинів православними. Журналіст не заперечив, не уточнив. Чому? Не відомо. Але переконався, що ні Балан, ні Сінкевич не знають, що у 988 р. не було ні православних, ні католиків, ні протестантів, ні греко-католиків ... Була одна християнська церква. Тільки у липні 1054 р. відбувся розкол християнства на Західну і Східну церкви. Відтоді мовиться про православних і католиків, і Україна згодом опинилася між молотом і ковадлом.

Передумовою ґрунтового висвітлення будь-якої сфери життєдіяльності в Україні та світі є систематичне підвищення інтелектуально-професійних знань на засадах ідеології націоналізму із врахуванням найновіших техніко-технологічних комунікаційних досягнень. Тільки всебічні ґрунтовні знання, глибока національна свідомість, запалені Божою іскрою таланту і працелюбності сприятимуть подальшому розвитку в Україні аналітичної, прогностичної журналістики.

У нинішніх умовах повномасштабної геноцидної, терористичної війни Російської Федерації проти України та глобалізації маємо по-новому осмислювати сутність свободи слова, принципів і функцій засобів масової комунікації. На мій погляд, визначальним принципом функціонування ЗМІ в Україні має бути – націоцентризм. Цей принцип об'єднує інші принципи діяльності масмедіа, гарантує вибір оптимальних варіантів правдивого висвітлення не тільки російсько-української війни, а й економічного, освітнього, наукового аспектів національного державотворення. На засадах цього принципу журналісти покликані інформувати, аналізувати, осмислювати велич героїзму українців у боротьбі з московськими агресорами та привертати увагу до особливостей розбудови соборної української України.

Сповідуючи принцип націоцентризму, журналісти повинні дотримуватись професійно-етичних стандартів творчості: бути максимально точними, вичерпними, оперативними, компетентними, подавати правдиву інформацію. Однак журналіст не має морального права не повинен бути індиферентним ретранслятором. Його духовне покликання – займати чітку національно-громадянську позицію. «Модну нинішню формулу західної журналістики про «баланс думок і поглядів» у висвітленні тих чи інших подій французький філософ Філіп де Лара афористично сформулював так: «П'ять хвилин для Гітлера, п'ять хвилин для єврея». Ось вам, мовляв, дві правди, обидві рівноцінні, а все інше нас не стосується ...» (Сергій Грабовський). Такий підхід не має нічого спільного зі справді найкращими журналістськими методами творчої роботи, які мають на меті не тільки «баланс», а сучасну та історичну правду, об'єктивність, компетентність, високу професійність. Баланс між білим і чорним – це сірість, яка в нинішніх умовах російсько-української війни, глобалізаційних процесів є загрозою соборності, незалежності, перепоною утвердження Української національної держави, яка створює усі умови для розвитку мов, культур національних меншин.

В інформаційно-психологічній війні проти зовнішніх і внутрішніх ворогів України головною зброєю журналістів є Правда, що має стати альфою і омеґою

творчого життя. Тарас Шевченко як виразник українського національного духу та ідей, творець і каталізатор національного коду вірив в особливу місію українського Слова, яке, народившись від Правди, вселиться в людські душі, освітить їх світлом Істини, загальнолюдською любов'ю.

У поетичній збірці «Мій ізмарagd» Іван Франко писав: «Не може при добрі той жить, // Хто хоче злу й добру служити, // Бо хтівши догодити обом, // Він швидко стане зла рабом». Ці слова безпосередньо стосуються не лише журналістської праці, а й діяльності політиків, депутатів, різних законодавчо-виконавчих рівнів, громадських діячів, вчених, педагогів, які покликані лікувати українців від катастрофічної двоєдушності.

Свобода слова – це не всюдозволеність, а усвідомлена необхідність. Якщо в умовах російської війни проти України свобода слова антиукраїнського спрямування, то кому така свобода слова служить? Стверджую – не українським національним інтересам, не розбудові української національної держави, а зовнішнім і внутрішнім ворогам – відвертим і прихованим прислужникам імперської Росії.

Працівники телевізійних каналів «Еспресо», «5-й», «Прямий», спираючись на свободу слова, як відповідальну усвідомлену необхідність, з українськоцентричних позицій всебічно аналізували причини і жахливі наслідки епідемії російського нацистсько-фашистського расизму, ґрунтовно розповідали про гуманітарні та економічні проблеми в Україні, прославляли національну велич героїзму українських захисників і захисниць Свободи, Волі, Незалежності, демократичних цінностей не тільки в Україні, а й в країнах Європи від російських мутантів-загарбників.

Однак серед телевізійних каналів, які транслюють «Єдині новини» у всеукраїнському інформаційному марафоні, немає «5-го», «Еспресо» і «Прямого», на яких працюють авторитетні професіонали, українські патріоти, аналітики. Концерн радіомовлення, радіозв'язку і телебачення 4 квітня 2022 р. вимкнув мовлення «Еспресу», «5-го каналу» і «Прямого» в цифровій мережі Т2. Цей вчинок викликав обурення української громадськості.

Я двічі звертався з відкритим листом до Президента України В. Зеленського, щоби він вплинув на Ольгу Герасим'юк (Національна Рада України з питань телебачення і радіомовлення), Олексія Данилова (Рада національної безпеки і оборони України), Андрія Єрмака (Офіс Президента України), щоби посприяли відновленню трансляції телепрограм «Прямого», «5-го» та «Еспресо» у цифровій мережі. Однак працівники Офісу Президента монополізують інформаційний простір, щоби люди чули лише про те, що їм дозволять новітні владоможці, які уже активно готуються до майбутніх виборів. Чи не тому слуги народу з іншими депутатами ніяк не ухвалють потрібні закони про конфіскацію в Україні російських активів різних Дерипасок, Фрідманів та інших московських глитаїв-корупціонерів, які збагачувалися на крові українців і водночас руйнували українську національну економіку.

У статті «Привид “вагнергейту” розправляєється з патріотами» («Україна молода», 2023, 10 травня) Тетяна Пархомчук слушно написала, що владні структури намагаються «стерилізувати професійний медійний простір». Дуже добре, що є журналісти, які задають національну духовну тональність, аби суспільство не скочувалось до рівня московської рашистської маніпуляції, правдивим словом доходять до серця і розуму кожного українця. На жаль, проти таких журналістів депутати від слуг народу пропонують каральні законопроекти і поправки до Закону про медіа, де передбачено, що журналіста можна позбавити волі від п'яти до семи років за критику влади в соціальних мережах. Я всім своїм еством проти чорного піару і маніпулятивної пропаганди, паплюження українських національно-духовних цінностей в медіасфері. Та людина, якій надають шпальти газети, запрошують в телерадіоефір, повинна дивитися на все, що відбувається в Україні та світі, українськими очима, оцінювати факти, події, явища з українських національних

позицій, з українських національних інтересів. Думки можуть бути гострими, непопулярними, але ні в якому разі не антиукраїнськими, не протизаконними. Давати слово тим, хто розмиває громадянську, патріотичну свідомість, денационалізує українців, розриває Україну на частини – безвідповідально, аморально, злочинно.

Поки українці збирають по гривні на озброєння, владні структури скеровують бюджетні кошти на фінансування олігархічних телеканалів, які є визначальними у телемарафоні, фінансують російськомовні канали «Дом» і «Freedom», а також сумнівне будівництво доріг. У телемарафоні беруть участь такі, як Анастасія Даугуле, яка ще недавно на «Інтері» разом з Андрієм Доманським у передачі «Победа на всех одна» вихваляла «великим і могутім русским языком» сталінський комуністичний режим, бо, мовляв, лише він був здатний мобілізувати московитів=росіян і перемогти нацистів=фашистів. Ні Даугуле, ні Доманський і словом не згадували, що у Другій світовій війні загинув кожний п'ятий українець! Руйнування і людські жертви були найбільшими за всю історію України.

Отже, надзвичайно важливо, щоб працівники преси, телебачення, радіо, соціальних мереж активно, цілеспрямовано, переконливо допомагали зрозуміти, утямити, збагнути історичну правду тим, для яких «нет разницы, на каком языке гаварить» і щоб вони вирвалися з московського полону російщення. Не маємо морального права потурати таким депутатам, як Максим Бужанський від «слуг народу», котрий 14 квітня безцеремонно, безпардонно верещав по Українському радіо, що «русский язык – это наш язык» і він, мовляв, має бути державним на рівні з українською мовою. Безперечно, для московитів=росіян російська – це їхня мова. Для українців родовою, рідною мовою є українська.

Дотримуючись універсального націоцентристського принципу, засоби масової інформації покликані називати українських героїв – героями, подвиг захисників України – подвигом, сепаратистську зраду – зрадою, російську брехню – брехнею, московських головорізів – катами, маніпулятивну пропаганду – зловорожістю, московський злочин – злочином, російську агресію – агресією, кремлівських блюдолизів – блюдолизами, російських найманців – аморальними запродавцями, московських прислужників – блудниками. Така лексика не є мовою ворожнечі, а історичною, моральною Правдою.

Отже, у нинішніх умовах геноцидної, терористичної війни Російської Федерації проти України визначальними складовими правдивого висвітлення Великої національно-визвольної боротьби українців мають бути професійні морально-духовні якості в органічній єдності з глибоким національним сумлінням, високий інтелект, незгасний творчий потенціал на засадах ідеології українського націоцентризму.

### Список використаної літератури

1. Бойко І. До питання про необхідність встановлення часу заснування української держави: історико-правовий аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2017. Вип. 65. С. 13-21. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu\\_yu\\_2017\\_65\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2017_65_4).
2. Бойко І. До питання про час заснування Української держави. *Вісник НТШ*. 2017. Ч. 58. С. 37-40.
3. Пархомчук Т. «Привид “вагнергейту” розправляється з патріотами». *Україна молода*, 2023, 10 травня.